

BOLIG

Dokumenter badet

Mange rørleggere gjør det allerede, men ikke alle. Skal du pusse opp badet, bør du forsikre deg om at rørleggeren dokumenterer arbeidet med fotografier underveis – samt at du får bildene. De kan gi deg høyere pris når boligen selges, skriver Newswire. – Badet er et stort usikkerhetsmoment for alle som kjøper bolig. Et bad med alvorlige feil vil kunne koste dyrt. Derfor er det viktig for selger å kunne dokumentere alt arbeid som er gjort. I tillegg til skriftlig dokumentasjon, gir fotografier potensielle kjøpere økt trygghet, sier daglig leder Bjørn Stensli i Funksjonell VVS.

Foto: Newswire

Gardena-klipper vant

Gardena R160 vant tittelen «Best i test» da det uavhengige nettstedet Best-i-test.nu nylig testet ti robotgressklippere. «Gardena R160 er pålitelig, rimelig i pris og presterer veldig godt», skriver Best-i-test.nu, som på minussiden legger til at batteriet er av en eldre type. Denne robotklipperen er mulig å få kjøpt til like i underkant av 16.000 kroner. I premiumklassen, med robotklippere over 18.000 kroner, ble Husqvarna Automower 330X kåret til den beste. Den har en veiledende pris på nesten 25.000 kroner, men har til gjengjeld «uslående effektivitet og pålitelighet», ifølge Best-i-test.nu. I den laveste prisklassen, opptil 12.000 kroner, vant en annen Gardena-modell: R50 Li.

Fargerik velkomst

Flere enn før velger en sprek farge på ytterdøren, som gjerne omtales som husets ansikt. Men husk at noen farger ikke er så godt egnet for utendørs bruk, skriver ifi.no. Det gjelder først og fremst klare gule, røde, gulrøde og gulgrønne farger, sier Åge Sandum, fargeansvarlig i Nordsjø. Disse fargene kan falme raskere. Falmingen forringer ikke beskyttelsen av døren, men den kan fort få oss til å ønske å male døren på ny. Om du ønsker en ytterdør med høy glans, kan det være greit å tenke på at allerede 20-glans ser blankt ut mot matt fasade, opplyser Gunn Nielsen, tekniker ved Scanox fargelaboratorium.

I BLOMST: Epletrærne har begynt å blomstre vakkert mange steder i landet. Det er også fint når eplene kommer til høsten.

STOR EPLEHAGE: Eplebonde Merete Hyggen overtok for noen år siden gården etter foreldrene, Olaf og Eva Hyggen.

ALLE FOTO: ANETTE KARLSEN / NTB SCANPIX

Epleblomstring:

Vakre og nyttige trær

Frukttrærne blomstrer flott rundt om i hagene nå. Stelles de litt, kan man høste saftige godsaker om noen måneder.

Humler, bier og sommerfugler er travelt opptatt med å samle nektar fra Arild Sandgrens frukttrær, som står i full blomst.

Han er selv ivrig i gang med å plante et nytt tre i hagen sin på Sætre i Hurum.

Beskjæring og uttynning Sandgrens plan er å opparbeide, ikke nødvendigvis på samme side av huset. Nå får han tre epletrær, samt ett plomme-tre. Flere kommer etter hvert. – Alle er ganske nyplantede, så hittil har det vært så som så med frukten. Jeg fikk eksem-

plis bare én plomme i fjor. Den var til gjengjeld veldig god, forsikrer han med et smil.

Han forklarer at det er bra med flere trær i samme område, ikke nødvendigvis på samme tomt. Det er nemlig større sjans for at biene og humlene kommer til ditt frukttre dersom det er en del frukttrær i nærheten. Nektarsamlende insekter er alfa og omega for at frukttrærne skal bli bestøvet,

ULIKE TYPER: Det finnes mange forskjellige epletrær, og en del av dem er hardføre.

slik at trærne kan gi oss frukter. Derfor er det viktig at epletrær som pollinerer hverandre, vokser i nærheten av hverandre.

Det viktigste vedlikeholdet av frukttrærne – bortsett fra det insektene gjør – er beskjæring og uttynning. Beskjæringen av greiner bør gjøres om våren, rett før vekststarten. Uttynningen av kart bør gjøres en tid etter blomstring, helst i juli.

– Uttynningen er nødvendig for å sikre at hver enkelt frukt får vokse seg stor og god. Det er nok med to-tre kart på hvert skudd. Da blir det ofte fin kvalitet på frukten, sier Sandgren.

Bakepulver og såpe

Epler, pærer, kirsebær og plommer er de desidert vanligste frukttrærne i Norge. Du finner også varianter av disse vårblomstrende trærne som tåler

ganske barskt, norsk klima.

Merete Hyggen er eplebonde i en del av landet der klimaet ikke er så verst. Hun bor på Hyggen Gård i Hyggen, noen kilometer sør for Drammen. På gården har hun et sted mellom 10.000 og 12.000 epletrær, samt cirka 600 plomme-trær. Noen av hennes epler leveres til Bama i sesongen, andre blir til hennes egen eplemost. I tillegg har hun utsalg fra gården.

LAVT: Epletrær beskjæres helst slik at det er lett å nå alle eplene når de kommer.

STELL AV EPLETRÆR

- Unge epletrær trenger ikke så mye næring, men fjern gress og ugress i en diameter på cirka én meter rundt stammen slik at det ikke stjeler unødvendig mye næring fra treet. Epletrær gjødsles med kompostert naturgjødsel om våren. Legg to-tre kilo kompost på jorden i april-mai.
- Beskjæring gjøres om våren for at trærne ikke skal bli så høye, og for å unngå at enkelte greiner skal bli for dominerende. Det beste er en jevn balanse med tanke på greiner, skudd og kart. Ikke beskjar det første året etter at treet er plantet.
- På unge trær bør noen greiner bindes ned for å få en god åpning mellom greiner og stamme. Da blir det god plass til frukten.
- Uttynning av kart gjøres i juli. Det er ofte nok med to-tre kart på hvert skudd. For mange kart på samme sted fører bare til at fruktene ikke får plass til å utvikle seg.
- Økologiske sprøytemiddelblandinger: 50 gram bakepulver og 10 liter vann. Eller: 10 liter vann, 20 cl matolje og 4 cl grønnsåpe (som er en naturlig såpe av fett og kaliumhydroksid). Begge deler kan blandes i en bøtte, helles i en femliters plastsprøyte og dusjes på trærne når det trengs i vekstperioden.
- Les mer om epler og epletrær hos Bama og Skog og landskap. Det finnes for øvrig epletrær som passer godt på en liten balkong.
- Det finnes både epletrær og kirsebærarter med god hardighet, nærmere bestemt H6-H7. Og enkelte pære- og plomme-trær tåler å stå i hardighetssoner opptil H5.

HUMLESUS: Biene og humlene har en svært viktig oppgave nå. Her får en humle med seg nektar og pollen fra en epleblomst.

NYTT TRE: Arild Sandgren, redaktør i bladet Hagen for Alle, planter et nytt epletre i hagen sin.

– Stell av epletrær er det samme om man har ett tre eller 10.000 trær. Det blir bare bitte litt mer å gjøre når du har så mange trær som det er her, smiler Merete Hyggen. Hun forteller at eplekurv, en plantesykdom forårsaket av sopp, er den største trusselen mot trærne, både i små hager og på store eplegårder. – Soppen kan bekjempes med økologiske sprøytemid-

ler, for eksempel bakepulver og vann. Eller en blanding med mye vann, litt grønnsåpe og matolje. Ellers må beskæring kvister kastes og nedfallsblader rakes vekk om høsten. Årsaken er at de kan inneholde sporer av soppen som gir skurv. Om de ikke fjernes, kan soppen smitte over på trærne, opplyser Hyggen.

TEKST: BJØRN H. PETERSEN